

Innspillsrunde om FAIR forskningdata

Jeg svarer

på vegne av en institusjon/organisasjon

Kontaktinformasjon

Navn på institusjon/organisasjon

Miljødirektoratet

Navn på lavere enhet/forskergruppe (hvis relevant)

Ikke besvart

Navn på personen som svarer

lucrezia.gorini@miljodir.no

E-post til kontaktperson

lucrezia.gorini@miljodir.no

Hvis du svarer på vegne av en enhet/forskergruppe eller som enkeltperson: Hvilke(t) fagområde jobber du innen?

Det er mulig å krysse av for flere.

Annet

Om du har oppgitt "Annet", vær vennlig å spesifisere

Miljøforvaltning

Publisere og presentere innspill

I utgangspunktet har vi ønske om å publisere alle innspill på egen nettside. For enkeltpersoner er det mulig å be om at dette ikke skjer. Ønsker du at ditt innspill skal publiseres?

Ja

Presentasjon på innspillsseminar

Er du interessert i å presentere innspillet i et kort (digitalt) innlegg på innspillsseminaret 19. januar? (3-5 min avhengig av hvor mange som melder seg.)

Nei

Nedenfor er en liste med noen av de spørsmålene vi gjerne vil ha innspill på. Dette er ment som ideer til dere som leser. Dere står fritt til å kommentere både dette og andre sider ved rapporten.

Mangler det viktige elementer i beskrivelsen av dagens tjenester?

Mangler det viktige elementer i beskrivelsen av manglene i dagens tjenester og behovene for å forbedre disse?

Er det andre problemstillinger eller anbefalinger som burde vært løftet?

Er det problemstillinger eller anbefalinger som burde vært fjernet?

Har du/dere forslag til case som burde være med for å belyse problemstillinger knyttet til forskningsdata på en god måte?

Har du/dere forslag til case på miljøer som har gjort litt i retning FAIR, som ikke er super-eksperter,

men som kan være gode forbilder for de som ønsker å komme i gang?

Dere kan gi innspill enten ved å fylle ut i feltene nedenfor, ved å legge ved en fil med kommentarer i (f.eks. Pdf-fil med kommentarer eller Word-fil med «spor endring») eller som en kombinasjon. Har du spørsmål til utfyllingen, send e-post til kristin.braenden@agendakaupang.no

Legg eventuelt ved fil her:

Har du behov for å legge ved flere filer, kan disse sendes på e-post til kristin.braenden@agendakaupang.no

Ikke besvart

Kommentarer til rapporten som helhet (ikke spesifikt til ett kapittel)

Miljødirektoratet støtter arbeidet som blir gjort for å bidra til økt deling og gjenbruk av forskningsdata på tvers av sektorer og forankret i en nasjonal strategi. Økt tilgjengeliggjøring av forskningsdata vil bidra til økt kunnskap og til å øke verdien av eksisterende data ved at man vil kunne koble datasett og gjøre nye typer analyser. Åpenhet og sporbarhet vil kunne styrke gjenbruk av kunnskapsgrunnlag til ulike formål og gi flere muligheter for samarbeid på tvers av sektorer. For forvaltningen er det viktig at forskningsinfrastrukturene og data generert fra forskning er godt integrert med datainfrastrukturer og data generert fra forvaltningen. Miljødirektoratet har en stor oppdragsportefølje på overvåkningsprogrammer som utføres av forskningsmiljøene hvor også datahåndteringen inngår. Data fra overvåkningsprogrammene er som regel lange tidsserie data som er ekstremt verdifulle for grunnlag for videre forskning. Data finansiert gjennom overvåkningsprogrammene inngår ofte i infrastrukturene hos forskningsmiljøene hvor data fra forskningsoppdrag også inngår.

Denne utredningen har som hovedformål "å kartlegge hvilke tjenester for håndtering av forskningsdata som per i dag er tilgjengelige for norske forskere, og komme med anbefalinger om veien videre for å komme frem til tjenester som gir muligheter for tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata som er FAIR". Utredningen gir et solid grunnlag på dette tema og vil komplementere på en god måte de andre tiltakene i oppfølgingen av regjeringens Nasjonal strategi for tilgjengeliggjøring og deling av forskningsdata.

Kommentarer til kapittel 2 – Innledning

Grunnleggende prinsipper som bør motivere til økt deling, gjenbruk og viderebruk av data er å øke transparens og sporbarhet. Disse er sentrale elementer i et forvaltningsperspektiv, for å styrke dataenes legitimitet, men er også sentrale for å sikre reproduserbarhet i forskning. De bør nevnes innledningsvis og løftes (se for eksempel kommentar under kapittel 6).

Kommentarer til kapittel 3 – Hvilke tjenester og verktøy brukes i dag?

Behov for at aktiviteter knyttet til deling og publisering av datasett må bli meritterende for forskere/forskningsmiljøene i ulike vurderingssituasjoner er sentralt og godt dekket i utredning. For å løse dette behov er det viktig å se på insentiver (til de enkelte forskere og til institusjoner) og virkemidler i sammenheng. For eksempel insentivet knyttet til "Det å rette oppmerksomheten mot nye datasett som er publisert vil gjøre det mer lukrativt for forskere å publisere. Man kunne også se

for seg at publisering av datasett i anerkjente kanaler ga institusjonene poeng i det nasjonale tellekantsystemet (norsk publiseringsindikator) og at dette ville kunne bidra til høyere prioritering og bedre tilrettelegging for deling fra institusjonenes side.” (s.36) kan være i strid med virkemidler som kan knyttes til gjenbruk av eksisterende datasett.

Behov for verktøy og tjenester, spesielt for standardisering og håndtering av metadata, er viktig (s. 37). Og det er viktig å løfte at standardisering av metadata krever også en avklaring på samordning og organisatorisk nivå når det gjelder identifisering av hvilke standarder som skal anbefales (se også kommentar om samordning under kapittel 6).

Kommentarer til kapittel 4 – Hva mangler?

Ikke besvart

Kommentarer til kapittel 5 – Diskusjon

Ikke besvart

Kommentarer til kapittel 6 – Anbefalinger

Anbefalingene anses som gode og fornuftige. Det gis her noen kommentarer om anbefalinger som bør vurderes å bli inkludert og rundt mulige presiseringer.

Om stimulering til deling og gjenbruk av data (passer kanskje særlig under kapittel 6.4 om kultur for deling): det er viktig å fremheve i anbefalingene at det bør stimuleres til/sikres legitimitet av forskningsdataene med sporbarhet. Å kunne identifisere originalkilden til dataene er særlig relevant for miljøforvaltningen, for eksempel knytta til bruk av data i internasjonale forhandlinger. Flere uavhengige aktører kan gjøre ulike analyser av dataene, gjøre ulike funn og trekke forskjellige konklusjoner - om man da ikke vet at alle aktørene har hentet data fra ulike, overlappende eller samme datasett, så kan dette bidra til usikkerhet rundt tolkning av funn. I internasjonale forhandlinger har det også f.eks. vært forvirring rundt dette ved at datasett som inngår i en database speiles videre til andre databaser og derfor i forhandlingene kan dukke opp med forskjellige navn – noe som kan bidra til stor forvirring når man skal fremforhandle rammeverk for hvilke data som skal legges til grunn og hvor og hvordan dataene bør lagres.

Om finansiering av forskningsinfrastrukturer: Miljødirektoratet ser behov for å anerkjenne at behovet for ressurser til langsiktig drift av datainfrastrukturer bør få større oppmerksomhet. Gjennom vår dialog med forskningsmiljøene som produserer miljødata både gjennom forskningsprosjekter, til rapporteringer og mer systematisk i kartleggings- og overvåkingsarbeidet er forskningsinfrastruktur et viktig spørsmål. For å sikre en bærekraftig forvaltning av dataene (noe som er svært sentralt for forvaltningens bruk), bør finansiering av forskningsinfrastruktur inkludere ikke bare innkjøp av utstyr,

men også IT-kompetanse, dataforvaltningskompetanse, og midler til å drive dataforvaltning i et mer langsiktig perspektiv. I forskningsmiljøene er det ofte høy gjennomstrømning av ansatte, og der det er masterstudenter, PhD-er og postdoc-er som deltar i det praktiske forskningsarbeidet er dette viktig for å sikre kontinuitet, kompetanseoverføring og effektiv utnyttelse av ressursene. Det å øke investeringer og målrettet satsingen på datainfrastrukturer i årene som kommer vil bidra til at norske forskningsmiljøer har de tjenestene og de verktøyene de trenger for å gjøre data FAIR. Denne er en problemstilling som er løftet under flere deler av utredning, som en del av refleksjoner rundt finansiering av datadeling.

Om anbefaling:

“Det bør gjennomføres en større gjennomgang av hvilke infrastrukturer som finansieres per i dag. Etablere insentiver for å videreutvikle de infrastrukturer som finnes i «FAIR-retning» og samarbeide med andre. (Vi er usikre på hva som er det rette tiltaket her. Forskningsrådet har strammet inn en del og krever nå sterkere begrunnelse for å få lov til å etablere en ny infrastruktur. Bør dette styrkes ytterligere?)“

Utredning peker på behov for infrastrukturer som har et livsløpsperspektiv for forskningsdata (s.41). Det anbefales å tydeliggjøre dette i anbefaling ovenfor eller ved å legge til en anbefaling til.

Om samordning: Utvalget har ikke primært som oppgave å foreslå samordningstiltak, men samordning bør være et tema i oppfølgingen av denne utredningen og andre relevante utredninger. Utvalget sier for eksempel at finansiering av nye infrastrukturer bør gjennomtenkes godt. Dette tolker vi som en melding fra utvalget om at infrastrukturer for data ikke er mangelvare, og at kanskje heller ikke alle eksisterende infrastrukturer bør ha livets rett på lengre sikt.

Utredningen peker på behovet for og betydningen av utvikling av programvare som støtter hele livsløpet for data i et forskningsprosjekt. For den enkelte forsker er det en stor fordel at alt knyttet til data er så enkelt som mulig. Ett grensesnitt som kan brukes til å etablere datahåndteringsplan og som kan følge hele livsløpet til data i et forskningsprosjekt vil bli foretrukket, og programvareleverandører vil se dette og følge opp. Det er derfor viktig at samordning knyttet til nasjonale initiativer rundt standardisering av begreper, som for eksempel den beskrevet som del av denne utredningen hvor den norske noden av Research Data Alliance (RDA) vil foreslå et standard begrepsapparat (s.41) og initiativ om “Nasjonalt kompetanserammeverk for forskningsdatastøtte” følges opp og løftes. I denne sammenheng er det viktig å tydeliggjøre at samordning av standardisering av metadata og anbefalinger om hva som skal brukes er også avgjørende for å sikre interoperabilitet.

Om kultur for deling og anbefaling om standardkontrakter:

“Det bør utredes hvordan standardkontrakter som sektormyndighetene benytter, f.eks. i forbindelse med utsetting av kartleggingsoppdrag og ulike former for oppdragsforskning har formuleringer om FAIR (f.eks. krav til metadata, lisenser etc.) for de data som samles inn. Likeledes kan det i slike utlysninger etterspørres tidligere bidrag til FAIR data.”

Miljødirektoratet mener at denne problemstillingen ikke behøver å utredes, den kan iverksettes.

Gjeldende statlige standardkontrakter (SSA) bør oppgraderes på dette punktet, og det samme bør gjelde andre standardkontrakter som benyttes ved prosjekter som framskaffer data.

Standardkontraktene bør ha et kapittel om datahåndtering som fokuserer på FAIR data. Kapitlet bør ha kopling til et bilag som kan detaljere og/eller etablere unntak fra hovedregelen i kontrakten. Vi mener gevinsten ved å implementere dette i standardkontrakter er betydelig, og ikke bare knyttet til forskning. For eksempel hjemler § 24 i forskrift om konsekvensutredninger at data som fangstes i forbindelse med konsekvensutredninger skal avleveres til nasjonal database der dette finnes. Gitt at standardkontrakten har en paragraf som omhandler datafangst – og deling, kan bilaget presisere at data fra prosjektet skal leveres til relevant nasjonal database.